

28 Φεβρουαρίου, 1990

[Α. ΛΟΙΖΟΥ, Π., ΜΑΛΑΧΤΟΣ, ΚΟΥΡΡΗΣ, Δ/στές]

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΤΑΚΗ ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ,

Εφεσείοντες-Ενάγοντες,

v.

ΔΗΜΟΥ ΛΕΜΕΣΟΥ,

Εφεσιβλήτων-Εναγομένων.

(Πολιτική Έφεση Αρ. 6945).

Πράξεις ή αποφάσεις εν τη εννοία του Άρθρου 146.1 του Συντάγματος — Αξίωση για επιστροφή απαλλοτριωθείσας περιουσίας βάσει του Άρθρου 23(5) του Συντάγματος επί τω ότι ο σκοπός της απαλλοτριώσεως δεν κατέστη επιτυχής εντός τριών ετών από της απαλλοτριώσεως — Θέμα, που εμπίπτει στην αποκλειστική δικαιοδοσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου βάσει του Άρθρου 146.1 — Επομένως ορθά το πρωτόδικο Επαρχιακό Δικαστήριο απέρριψε την αγωγή, ενώ εσφαλμένα έκρινε ότι δεν υπήρχε απόφαση του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου καλύπτουσα το θέμα (Kaniklides v. The Republic, 2 R.S.C.C. 49) — Επιβεβαίωση της ορθότητας της εν λόγω απόφασης.

5

10

Με βάση τη νομική αρχή, που διαφαίνεται σαφώς από το πιο πάνω περιληπτικό σημείωμα το Ανώτατο Δικαστήριο απέρριψε την έφεση των διαχειριστών της περιουσίας του θανόντος πρώην ιδιοκτήτη της απαλλοτριωθείσας γης.

15

Η έφεση απορρίπτεται με έξοδα.

Αναφερόμενες αποφάσεις:

Holy See of Kitium v. Municipal Council of Limassol (1961) 1 R.S.C.C. 15.

Kaniklides v. The Republic, 2 R.S.C.C. 49.

20

Pikis v. The Republic (1965) 3 C.L.R. 131.

Cyprus Tannery Ltd. v. The Republic (1980) 3 C.L.R. 405.

Athanassiou v. The Attorney-General of the Republic (1969) 1 C.L.R. 439.

25

Republic v. Demetriades (1977) 3 C.L.R. 213.

Valanas v. The Republic, 3 R.S.C.C. 91.

Galip v. The Republic (1974) 3 C.L.R. 94.

Pikis v. The Republic (1965) 3 C.L.R. 131.

Έφεση.

5 Έφεση από τους ενάγοντες κατά της απόφασης του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λεμεσού (Χατζησαγγάρης, Π.Ε.Δ. και Χ"Χαμπής, Ε.Δ.) που δόθηκε στις 11 Απριλίου, 1985 (Αρ. Αγωγής 6552/84) με την οποία παραμερίστηκε η επίδοση του κλητηρίου και η αγωγή απορρίφθηκε.

10 *Κ. Ταλαρίδης, για τους εφεσείοντες.*

Α. Τριανταφυλλίδης και Γ. Ποταμίτης, για τους εφεσίβλητους.

Cur. Adv. vult.

15 Α. ΛΟΙΖΟΥ, Π. ανάγνωσε την ακόλουθη απόφαση του Δικαστηρίου: Οι εφεσείοντες-ενάγοντες 1 και 2 είναι διαχειριστές της περιουσίας του αποβιώσαντος Τάκη Επαμεινώνδα τέως από τη Λεμεσό. Οι εφεσείοντες 3 - 8, είναι κληρονόμοι του πιο πάνω αποβιώσαντα. Ο αποβιώσας ήταν ιδιοκτήτης γης στην ενορία Καθολικής Λεμεσού,
20 έκτασης περίπου δεκατριών σκαλών.

Το Δεκέμβριο του 1962 ο Δήμος Λεμεσού απαλλοτρίωσε την πιο πάνω ακίνητη ιδιοκτησία του αποβιώσαντα για τον σκοπό δημιουργίας Αγοράς Χονδρικής Πωλήσεως και Χώρου Σταθμεύσεως Οχημάτων. Επειδή, σύμφωνα με
25 τους ισχυρισμούς των εφεσειόντων, ο πιο πάνω σκοπός της απαλλοτρίωσης δεν έχει καταστεί επιτυχής μέσα στα τρία χρόνια από της απαλλοτρίωσης και επειδή, και πάλιν σύμφωνα με τους ισχυρισμούς των εφεσειόντων, ο Δήμος
30 Λεμεσού παρέλειψε να επιστρέψει την πιο πάνω ιδιοκτησία στους εφεσείοντες στην τιμή στην οποία την απέκτησαν, οι τελευταίοι με αγωγή που καταχώρησαν στο Επαρχιακό Δικαστήριο Λεμεσού στις 26 Σεπτεμβρίου 1984,

αξίωναν:

"Α. Διάταγμα του Δικαστηρίου διατάσσει τον Δήμον Λεμεσού όπως προσφέρει εις τους Ενάγοντας την προειρημένη γην εις την τιμήν εις την οποίαν την απέκτησε δια της απαλλοτριώσεως.

5

Β. Διάταγμα του Δικαστηρίου διατάσσει τον Δήμον Λεμεσού όπως επιστρέψει την προειρημένη γη εις τους Ενάγοντας εις την τιμήν εις την οποίαν αυτή απηλλοτριώθει υπό του Δήμου Λεμεσού."

Ο Δήμος Λεμεσού με αίτησή του που καταχωρήθηκε στις 29 Οκτωβρίου 1984, ζήτησε τον "παραμερισμό της επίδοσης του κλητηρίου και/ή την απόρριψη της αγωγής", επειδή το Επαρχιακό Δικαστήριο δεν είχε δικαιοδοσία να επιληφθεί της αγωγής λόγω του ότι η "απαίτηση εμπίπτει μέσα στη σφαίρα του δημοσίου και ουχί του ιδιωτικού δικαίου". Η απόρριψη της αγωγής εξητείτο επίσης, και για το λόγο ότι οι εφεσεύοντες είχαν ήδη καταχωρήσει προσφυγή στο Ανώτατο Δικαστήριο, δυνάμει του Άρθρου 146 του Συντάγματος, και η προσφυγή εκείνη είχε απορριφθεί επί της ουσίας τόσο πρωτόδικα όσο και στην έφεση.

10

15

20

Το πρωτόδικο Δικαστήριο αφού έκαμε αναφορά στις υποθέσεις *Holy See of Kitium of Limassol v. Municipal Council of Limassol* (1961)¹ R.S.C.C. 15, *Kaniklides v. The Republic* 2 R.S.C.C. 49, *Pikis v. The Republic* (1965)³ C.L.R. 131 και *Cyprus Tannery Ltd. v. The Republic* (1980)³ C.L.R. 405, οι οποίες αφορούσαν προσφυγές εναντίον της απόφασης της απαλλοτριούσης αρχής να επιστρέψει ιδιοκτησία που είχε απαλλοτριωθεί και δεν είχε χρησιμοποιηθεί για τους σκοπούς της απαλλοτριώσεως, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η άσκηση δικαιοδοσίας από το Ανώτατο Δικαστήριο στις πιο πάνω απαλλοτριώσεις μπορεί μόνο να ερμηνευθεί ότι ασκήθηκε πάνω στη βάση της ύπαρξης τέτοιας δικαιοδοσίας ή εν πάση περιπτώσει δεν μπορεί να ερμηνευθεί ότι άφηνε το θέμα ανοικτό. Το πρωτόδικο Δικαστήριο απέρριψε την αγωγή αφού θεώρησε τον εαυτό του δεσμευμένο από την πρακτική του Ανωτάτου Δικασ-

25

30

35

- στηρίου και αφού έκρινε ότι το επίδικο ζήτημα για την επιστροφή της ιδιοκτησίας δυνάμει του Άρθρου 23.5 του Συντάγματος εμπίπτει μέσα στη δικαιοδοσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου δυνάμει του Άρθρου 146 του Συντάγματος, σαν ζήτημα δημοσίου δικαίου και δεν εμπίπτει μέσα στη δικαιοδοσία του Επαρχιακού Δικαστηρίου σαν θέμα ιδιωτικού δικαίου. Το πρωτόδικο δικαστήριο απέρριψε την αγωγή και για το λόγο ότι το Ανώτατο Δικαστήριο είχε αποφασίσει τελεσίδικα πάνω στο επίδικο ζήτημα
- 5
10 τόσο πρωτόδικα όσο και κατ' έφεση (*Athanassiou v. Attorney General of the Republic* (1969)1 C.L.R. 439.)

- Εναντίον της απόρριψης της αγωγής οι εφεσεύοντες καταχώρησαν την παρούσα έφεση. Κυριώτερος λόγος έφεσεως ήταν ότι το πρωτόδικο Δικαστήριο εσφαλμένα έκρινε ότι το ζήτημα της δικαιοδοσίας καλύπτετο από αυθεντίες οι οποίες το εδέσμευαν επειδή το δόγμα του *stare decisis* δεν τυγχάνει εφαρμογής όταν, παρόλο που το Ανώτατο Δικαστήριο άσκησε δικαιοδοσία, το ζήτημα της δικαιοδοσίας δεν είχε εγερθεί.
- 15

- Ένας άλλος λόγος έφεσεως ήταν ότι οι αιτίες αγωγής στην έκθεση απαιτήσεως πέφτουν μέσα στη δικαιοδοσία του Επαρχιακού Δικαστηρίου επειδή είναι ζητήματα ιδιωτικού και όχι δημοσίου δικαίου, και ότι αιτίες αγωγής που βασιζονται πάνω στο Άρθρο 23.5 του Συντάγματος και στο άρθρο 15 του περί Αναγκαστικής Απαλλοτριώσεως Νόμου 1962 (Νόμος 15 του 1962), βρίσκονται μέσα στη σφαίρα του ιδιωτικού και όχι του δημοσίου δικαίου και δεν πέφτουν μέσα στη δικαιοδοσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου δυνάμει του Άρθρου 146 του Συντάγματος.
- 20
25

- Αναφορικά με τον πρώτο λόγο έφεσεως κρίνουμε πως το πρωτόδικο Δικαστήριο εσφαλμένα έκρινε πως στην υπόθεση *Kaniklides* (πιο πάνω), δεν είχε αμφισβητηθεί το θέμα της δικαιοδοσίας του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου να επιληφθεί προσφυγής δυνάμει του Άρθρου 23.5 του Συντάγματος. Όπως είναι διατυπωμένη η σχετική προδικαστική ένσταση στην υπόθεση *Kaniklides* (πιο πάνω) και όπως είναι διατυπωμένο το σχετικό συμπέρα-
- 30
35

σμα του δικαστηρίου - στη σελ. 54 - είναι πρόδηλο ότι είχε εγερθεί και συζητηθεί το ζήτημα της δικαιοδοσίας του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου να επιληφθεί προσφυγής, δυνάμει του Άρθρου 146.1 του Συντάγματος, σχετικά με απαιτήσεις δυνάμει του Άρθρου 23.5 του Συντάγματος. 5

Κρίνουμε, επομένως, πως κατά το χρόνο της έκδοσης της πρωτόδικης απόφασης υπήρχε δεσμευτική για το πρωτόδικο Δικαστήριο απόφαση πάνω στο επίδικο ζήτημα.

Το επόμενο ζήτημα που πρέπει να αποφασίσουμε είναι κατά πόσο η απόφαση του τότε Συνταγματικού Δικαστηρίου είναι δεσμευτική και για το Δικαστήριο αυτό. Όπως νομολογήθηκε στην υπόθεση *Republic v. Demetriades* (1977) 3 C.L.R. 213, το Ανώτατο Δικαστήριο μπορεί να διαφωνήσει με απόφαση του τότε Συνταγματικού Δικαστηρίου αν ανάμεσα σ' άλλα, καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η απόφαση εκείνη ήταν εσφαλμένη. 10 15

Αφού μελετήσαμε προσεκτικά την απόφαση του τότε Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου στην υπόθεση *Kaniklides* σε συνάρτηση με τις αρχές που διέπουν τη δικαιοδοσία του δικαστηρίου δυνάμει του Άρθρου 146.1 του Συντάγματος (βλέπε *Valanas v. The Republic*, 3 R.S.C.C. 91, *Galip v. The Republic* (1974) 3 C.L.R. 94), κρίνουμε πως δεν ήταν εσφαλμένη και πως παρουσιάζει την σωστή προσέγγιση του δικαίου πάνω στο επίδικο ζήτημα. 20 25
Επομένως η απαίτηση των εναγόντων είναι ζήτημα που πέφτει μέσα στη δικαιοδοσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου δυνάμει του Άρθρου 146.1 του Συντάγματος. Αναφορά μπορεί να γίνει και στην απόφαση *Pikis v. The Republic* (1965) 3 C.L.R. 131, όπου ο Δικαστής Τριανταφυλλίδης - 30 όπως ήταν τότε - έκρινε ότι ζητήματα που σχετίζονται με απαιτήσεις δυνάμει του Άρθρου 23.5 του Συντάγματος πέφτουν μέσα στη δυνάμει του Άρθρου 146.1 του Συντάγματος δικαιοδοσία του Ανωτάτου Δικαστηρίου

Για όλους τους πιο πάνω λόγους η έφεση απορρίπτεται με έξοδα σε βάρος των εφεσειόντων. 35

Έφεση απορρίπτεται με έξοδα.